

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 3. února 2022 ve věci č. 20611/17 – *Komissarov proti České republice*

Senát páté sekce jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení práva stěžovatele na osobní svobodu ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy, jelikož byl držen ve vydávací vazbě i dlouho poté, co uplynuly lhůty pro vydání rozhodnutí v souběžně probíhajícím azylovém řízení, přičemž vnitrostátní orgány na tyto průtahy nereagovaly s požadovanou péčí.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel – ruský státní příslušník – v roce 1988 přicestoval na území České republiky. V roce 1999 byl v Rusku obviněn z trestného činu podvodu. V říjnu 2014 podaly ruské orgány ministru spravedlnosti České republiky již několikátou žádost o zatčení stěžovatele a jeho vydání k trestnímu stíhání v Rusku. Po přezkumu žádosti ze strany vnitrostátních soudů ministr spravedlnosti povolil jeho vydání. Dne 17. května 2016 byl stěžovatel vzat do vydávací vazby. Následujícího dne podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. Den poté byl stěžovatel informován o odvolání přípravy realizace jeho vydání, a to do skončení azylového řízení.

Dne 15. června 2016 podal stěžovatel žádost o propuštění z vazby s odůvodněním, že jeho vazba již pozbyla svého účelu. Jeho žádost dne 29. června 2016 Městský soud v Praze zamítl. Vrchní soud v Praze následně rozhodnutí potvrdil s tím, že jakmile ministr spravedlnosti povolil vydání, je vydávací vazba obligatorním opatřením a dotyčná osoba může být propuštěna pouze tehdy, bylo-li rozhodnuto o odložení vydání nebo dosáhla-li vydávací vazba maximální přípustné doby šesti měsíců. Do maximální přípustné doby se však dle zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, nezapočítává doba zbavení svobody po dobu trvání azylového řízení. Stěžovatel podal v září 2016 proti usnesením městského a vrchního soudu ústavní stížnost, kterou Ústavní soud v prosinci 2016 odmítl jako zjevně neopodstatněnou. Konstatoval, že osoba nemůže být propuštěna z vydávací vazby jen na základě skutečnosti, že podala žádost o mezinárodní ochranu. Zároveň podotkl, že obě řízení jsou vázána zákonnými lhůtami, které jsou přiměřené právu stěžovatele na jeho osobní svobodu.

Stěžovatel v listopadu 2016 podal další žádost o propuštění z vazby, jež byla zamítnuta jak městským, tak vrchním soudem, které nadále nepovažovaly stěžovatelovu délku vazby za nepřiměřenou, a to s ohledem na stále trvající azylové řízení. Stěžovatel neuspěl ani s další žádostí z května 2017.

Ministerstvo vnitra žádost stěžovatele o mezinárodní ochranu zamítlo dne 23. ledna 2017, tedy po více než osmi měsících. Dne 2. června 2017 zamítl stěžovatelovu správní žalobu městský soud. Kasační stížnost stěžovatele odmítl Nejvyšší správní soud dne 17. října 2017. Dne 15. listopadu 2017 byl stěžovatel předán ruským orgánům. Ve vydávací vazbě dohromady setrval téměř osmnáct měsíců.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODST. 1 PÍSM. F) ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že délka jeho pobytu ve vydávací vazbě byla nepřiměřená a že vnitrostátní soudy nevážily alternativní opatření k vazbě.

a) K přijatelnosti

Vláda poukázala na to, že stěžovatel mohl ve vztahu k období po rozhodnutí Ústavního soudu v prosinci 2016 znovu využít prostředky nápravy, včetně ústavní stížnosti, avšak neučinil tak. Soud měl za to, že tuto námitku je třeba spojit s přezkumem odůvodněnosti stížnosti.

b) K odůvodněnosti

V úvodu Soud připomněl, že obecné zásady týkající se vydávací a vyhošťovací vazby vyplývající z čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy jsou vymezeny v rozsudcích *Khlaifia a ostatní proti Itálii* (č. 16483/12, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2016, § 88–92) a *Shiksaiov proti Slovensku* (č. 56751/16 a 33762/17, rozsudek ze dne 10. prosince 2020, § 53–56). Pokud jde o délku vydávací vazby, v případě, že je žádáno o vydání osoby pro účely trestního stíhání, dožádaný stát je povinen postupovat se zvýšenou péčí, jelikož osoba zbavená svobody a) musí být až do pravomocného odsouzení považována za nevinnou, b) v této fázi nemůže uplatnit své právo na obhajobu a c) dožádaný stát není oprávněn posoudit trestní věc samu (*Gallardo Sanchez proti Itálii*, č. 11620/07, rozsudek ze dne 24. března 2015, § 42). V řadě případů Soud shledal, že z čl. 5 odst. 1 písm. f) nevyplývá požadavek na existenci pevných lhůt a že při rozhodování o tom, zda nastala nezákonnost vazby, bude každou námitku posuzovat individuálně (např. *A. H. a J. K. proti Kypru*, č. 41903/10 a 41911/10, rozsudek ze dne 21. července 2015, § 190). Mezi faktory významné pro posouzení „kvality právní úpravy“ – v některých případech označované jako „záruky proti svévoli“ – patří existence jednoznačných zákonných ustanovení upravujících vzetí do vazby, prodloužení vazby a stanovení vazebních lhůt, jak Soud rozhodl ve věci *J. N. proti Spojenému království* (č. 37289/12, rozsudek ze dne 19. května 2016, § 77).

V projednávané věci Soud shledal, že stěžovatelova vazba nemohla být sama o sobě považována za svévolnou, neboť stěžovatelovo vydání bylo povoleno. Jeho realizace však musela být přerušena z důvodu zahájení řízení o stěžovatelově žádosti o mezinárodní ochranu. V souladu s rozhodovací praxí Ústavního soudu v případě souběhu extradičního a azylového řízení není možné dotyčnou osobu vydat před pravomocným rozhodnutím zamítajícím její žádost o mezinárodní ochranu (např. stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13 ze dne 13. srpna 2013). Pro situace, kdy současně probíhá extradiční a azylové řízení vnitrostátní právo stanoví, že Ministerstvo vnitra musí o žádosti o mezinárodní ochranu rozhodnout „bez zbytečného odkladu“, maximálně však do šedesáti dnů. Po šedesáti dnech mají na rozhodnutí rovněž oba stupně soudní soustavy, pokud je rozhodnutí Ministerstva vnitra napadeno u soudu. V projednávané věci však byly tyto lhůty značně překročeny, kdy jen správní rozhodnutí o zamítnutí stěžovatelovy žádosti bylo vydáno až po osmi měsících. Azylové řízení včetně soudního přezkumu tak trvalo namísto vnitrostátním právem stanovených šesti téměř sedmáct měsíců.

Byť lhůty samy o sobě nejsou dle Soudu nezbytné ani dostačující pro naplnění požadavků čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy (*Auad proti Bulharsku*, č. 46390/10, rozsudek ze dne 11. října 2011, § 131), jsou-li stanoveny pevně, jejich nedodržení může být relevantní pro posouzení požadavku „zákonnosti“ vazby, neboť vazba překračující dané limity nebude zřejmě považována za zákonnou z pohledu vnitrostátního práva.

Dle názoru Soudu představovaly striktní lhůty pro posouzení žádosti o mezinárodní ochranu v projednávané věci důležitou záruku proti svévoli. Na jejich překročení ovšem vnitrostátní orgány při posuzování žádostí stěžovatele o propuštění z vazby nereagovaly, přestože na ně stěžovatel upozorňoval. Soud poukázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 13. prosince 2016, které bylo vydáno v okamžiku, kdy azylové řízení trvalo déle než šest měsíců, tedy déle, než zákon připouští pro celkovou délku azylového řízení v případech, kdy je žadatel ve vydávací vazbě. Uvedl proto, že stěžovateli nelze vytýkat, že se na Ústavní soud neobrátil i ve vztahu k pozdějším žádostem o propuštění. Soud uvedl, že zvláštní lhůta stanovená ve vnitrostátním řádu pro vyřízení žádosti o mezinárodní ochranu v případě souběhu extradičního a azylového řízení má zajistit, aby celková délka vazby nebyla nepřiměřená. V důsledku průtahů v azylovém řízení v projednávané věci ovšem celková délka vydávací vazby trvala téměř osmnáct měsíců.

Vzhledem k výše uvedenému Soud dospěl k závěru, že nebyl dodržen požadavek zákonnosti, a došlo proto k porušení čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy. Nepovažoval pak již za potřebné se zabývat možnými alternativami k vazbě.